

У статті представлено історичний підхід як один з напрямів методології спеціального наукового пізнання, що дозволяє зрозуміти залежність теперішнього від минулого, а також значення теперішнього як умови досягнення майбутнього. Визначена необхідність проведення ретроспективного аналізу становлення системи охорони здоров'я для формування компетенцій з менеджменту та маркетингу у майбутніх фахівців у вищих медичних навчальних закладах.

Ключові слова: історичний підхід, історія медицини, менеджмент, охорона здоров'я.

В статье представлен исторический подход как одно из направлений методологии специального научного познания, которое позволяет понять зависимость настоящего от прошлого, а также значение настоящего как условия достижения будущего. Определена необходимость проведения ретроспективного анализа становления системы здравоохранения для формирования компетенций по менеджменту и маркетингу у будущих специалистов в высших медицинских учебных заведениях.

Ключевые слова: исторический подход, история медицины, менеджмент, здравоохранение.

This paper presents a historical approach as one of the areas of special methodology of scientific knowledge that allows us to understand the dependence of the present on the past and the present value of the future as a condition of achieving. Identified the need for retrospective analysis of a system of health care for the formation of competencies in management and marketing in the future specialists in medical schools.

Key words: historical approach, history of medicine, management, healthcare.

УДК 377.8

Я.В. Ільчишин
м. Львів, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ВИХОВАННЯ ПРОФЕСІЙНОГО ОБОВ'ЯЗКУ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

Для успішного виконання професійної діяльності людина має володіти низкою характеристик. У науці вони одержали назву — професійні якості особистості. Важливим підсумком сучасних досліджень стало встановлення того, що будь-яка професійна діяльність реалізується на базі системи професійних якостей. Проаналізуємо точки зору учених про те, що є професійні якості як психолого-педагогічна проблема. У процесі освоєння й виконання діяльності психологічні якості поступово професіоналізуються, утворюючи самостійну підструктуру.

Актуальність проблеми у тому, що професійна діяльність фахівців цивільного захисту відбувається в особливих умовах і характеризується впливом великої кількості стресогенних чинників, вплив яких через недостатній розвиток професійно важливих якостей призводить до зниження ефективності виконання діяльності, професійному вигорянню і психосоматичних порушень.

Проблеми формування професійних якостей курсантів під час навчально-виховного процесу відображено в психолого-педагогічних дослідженнях: В. Дяченко (формування професійної усталеності курсантів) [3], К. Дем'янюка (професійна уява) [1], Г. Штефанича [12] (професійно-моральна стійкість), Я. Зорія (професійно-патріотична підготовка) [6], В. Зоня (професійно-психологічні якості) [5], Г. Яворського (професійно-соціальна зрілість) [13].

Аналіз науково-педагогічних джерел та практики підготовки фахівців цивільного захисту дозволив виявити низку суперечностей між: традиційними підходами до професійної підготовки та вимогами сучасного суспільства, зумовленими пошуком інноваційних шляхів професійного становлення студентів та курсантів; сучасними вимогами щодо професійних якостей майбутніх фахівців цивільного захисту та реальним рівнем їх сформованості.

Мета статті полягає в тому, щоб проаналізувати особливості професійних якостей майбутніх фахівців цивільного захисту, які формуються у навчально-виховному процесі вищих

навчальних закладів.

Визначення й оцінка професійних якостей мають велике значення, і істотно впливають на результати діяльності, тому їх обов'язково слід ураховувати під час професійного відбору. У процесі вивчення професійних якостей слід ураховувати, що деякі з них можуть бути відносно стабільними (наприклад, типологічні властивості нервової системи), інші навпаки підлягають вихованню й розвитку (наприклад, почуття обов'язку).

А. Маркова [10] вважає, що професійні якості, з одного боку, є передумовою професійної діяльності, а з іншого — вони самі удосконалюються, шліфуються в процесі діяльності, будучи її новоутворенням. Згідно з визначенням професійні якості — окремі динамічні властивості особистості, її психічні й психомоторні властивості (виражені рівнем розвитку відповідних процесів), а також фізичні якості, які відповідають вимогам певної професії й сприяють успішному оволодінню нею. Професійні якості є одним із найважливіших чинників професійної придатності, вони не тільки побіжно характеризують певні здібності, але й органічно входять до їх структури, розвиваючись у процесі навчання й практичної діяльності.

Професійними є соціально зумовлені й соціально значущі якості, які вимагаються від сучасного фахівця тієї чи іншої професії. Професійні якості мають динамічний характер: вони формуються поступово, знаходяться в постійному розвитку, неоднакові й різнорівневі на різних етапах досягнення фахівцем професійної досконалості.

Професійний обов'язок — це сукупність органічно взаємопов'язаних особистісних якостей, котрі обумовлюються вимогами професійної діяльності. Професійний обов'язок майбутнього фахівця цивільного захисту — це його потреба та готовність працювати у галузі, виконувати завдання цивільного захисту. Категорія «професійний обов'язок (повинність, зобов'язання)» виражає моральні обов'язки фахівця стосовно суспільства та соціального оточення і є відображенням внутрішньої, моральної необхідності виконання своїх обов'язків, дотримання певної лінії поведінки, яка диктується, перш за все, зовнішніми щодо особистості фахівця інтересами.

Усвідомлення майбутнім фахівцем цивільного захисту свого професійного обов'язку — це відображення його об'єктивних зобов'язань у ідеях, переконаннях, почуттях, звичках, у внутрішніх мотивах професійної діяльності і у втіленні їх у практичній щоденній діяльності. Таким чином, професійний обов'язок обумовлений сукупністю об'єктивних та суб'єктивних факторів, що визначають поведінку фахівця. Свідоме виконання свого обов'язку є умовою високоефективної діяльності як самого працівника, так і всієї служби цивільного захисту. При визначених умовах об'єктивний і професійний обов'язок стає фактично внутрішнім моральним обов'язком майбутнього фахівця цивільного захисту як особистості і як представника професії.

Моральний обов'язок — як глибоко усвідомлена необхідність визначеної лінії поведінки, що диктується потребами досягнення безпеки у системі «людина-середовище». Він є продовженням професійного обов'язку і невід'ємним атрибутом професії. Для працівника цивільного захисту вимоги професійного обов'язку багато в чому співпадають з його особистими інтересами, тому він усвідомлює обов'язок як необхідність, внутрішню потребу, моральне зобов'язання. Вимоги професійного обов'язку, що стали внутрішніми переконаннями майбутнього фахівця цивільного захисту, є провідним духовним стимулом його діяльності. Вимоги морального обов'язку змушують працівника цивільного захисту розглядати свої обов'язки ширше, ніж цього вимагає професійний обов'язок.

Оскільки обов'язок — прояв необхідності, остільки його виконання припускає відмову від власного вибору, згоду з тими вимогами, які містяться в імперативах обов'язку. Обов'язок тільки тоді стає власне моральним феноменом, коли наслідування його вимогам є добровільним. Моральний обов'язок — це наше свідоме і вільне підпорядкування моральному велінню. Керуючись у своїй поведінці та діяльності професійним і моральним обов'язком, працівник цивільного захисту враховує професійні вимоги, встановлені для нього суспільством, можливу реакцію з боку суспільства, професійної групи та командира на виконання чи невиконання ним свого обов'язку.

Є. Клімов виділяє п'ять основних складових системи професійно цінних якостей:

1. Громадянські якості — ідейний моральний образ людини, як члена колективу, суспільства;
2. Ставлення до праці, професії, інтереси і схильність до цієї галузі;
3. Дієздатність, що утворюється якостями, важливими у багатьох і різноманітних напрямках (широта розуму, його глибина, гнучкість та інших);
4. Спеціальні здібності. Це особисті риси, важливі для роботи, професії, чи для вузького їх кола;
5. Навички, звички, знання, досвід.

А. Карпов розрізняє чотири основних групи індивідуальних якостей: абсолютні (професійні якості, необхідні для виконання діяльності як такої на мінімально допустимому чи нормативно-заданому середньому рівні) та відносні (професійні якості, що визначають можливість досягнення суб'єктом високих кількісних і якісних показників діяльності — майстерність). Інколи вимоги фахової придатності передбачає мінімальний рівень чи відсутність певних якостей. Це властивості, котрі виступають професійними протипоказаннями до тій чи іншій діяльності. Вони, на противагу професійним якостям корелюють з параметрами діяльності значимо, але негативно [7].

За всього різноманіття професійно важливих рис можна назвати ті з них, котрі виступають як професійно важливі для будь-якого виду праці. До таких якостей належать: відповідальність, самоконтроль, професійна самооцінка, емоційна стійкість, ставлення до ризику тощо.

Особливо цікаві такі особливості особистості, які можуть регулювати рівень функціонального стану під час служби. Найчастіше такою якістю виступає емоційна стійкість, що дозволяє фахівцям цивільного захисту зберігати необхідну фізичну і психічну працездатність у надзвичайних умовах.

Професійна діяльність фахівців цивільного захисту пов'язана з постійним ризиком, емоційною напругою, великими фізичними і психічними навантаженнями. У зв'язку з особливостями професійної діяльності, фахівець цивільного захисту має володіти: емоційною стабільністю, низьким рівнем тривожності, адекватною самооцінкою, почуттям обов'язку. Крім цього для ефективної роботи мати розвинені пам'ять, увагу, технічне мислення тощо.

Важливу роль у професійній діяльності фахівців цивільного захисту відіграє самооцінка. Її неадекватність зменшує надійність роботи у нестандартних умовах. Самооцінка визначає формування інших професійно важливих якостей. Так, схильність до ризику часто породжується неадекватно завищеною самооцінкою.

При підготовці фахівців цивільного захисту гостро стоїть проблема патріотичного виховання. Ю. Красильник [9] пропонує її вирішення засобами української етнопедагогіки за умов організації етнопедагогічної підготовки військових педагогів, визначення змісту етнопедагогічного виховання у світоглядному, військово-професійному формуванні воїна, індивідуально-психологічних особливостей воїнів, активізації елементів самоуправління, удосконалення процесу самовиховання патріотичних якостей тощо. Важливими є й інші аспекти виховання, а саме виховання у курсантів відповідального ставлення до виконання своїх обов'язків (М. Козяр [8]), вияв психологічних особливостей формування професійних якостей офіцерів-вихователів у процесі фахової підготовки (О. Сегеда) [11].

Професіоналізм фахівців цивільного захисту формується у навчально-виховному процесі вищих навчальних закладів як цілісна система морально-психологічних, духовно-культурних, фізичних та інтелектуальних якостей, які застосовуються для реалізації службових обов'язків і функцій. Феномен професіоналізму фахівця цивільного захисту обумовлений вимогами службового обов'язку. У такому випадку професіоналізм розглядається як професійна компетентність фахівця цивільного захисту, яка формується у навчально-виховному процесі вищого навчального закладу і визначається його здатністю до виконання професійних завдань та обов'язків.

Можна виділити такі групи професійних якостей фахівця цивільного захисту, які необхідні

для виконання ним функціонально-професійного обов'язку:

- I. Загальні якості військового професіонала.
- II. Морально-вольові якості.
- III. Якості військової спеціалізації.
- IV. Службово-посадові якості.

До першої групи професійних якостей входять: патріотизм, цілеспрямованість, завзятість, компетентність, саморегуляція, дисциплінованість, фізична сила, старанність, організованість. До другої групи професійних якостей входять: активність, витривалість, колективізм, стресостійкість, мужність, самоконтроль, витриманість, упевненість у собі, стійкість, енергійність, відвага, сміливість, хоробрість, винахідливість, рішучість. До третьої групи професійних якостей входять: зосередженість, працездатність, уважність, стійка пам'ять, професійна творчість, терпіння, оперативна пам'ять, урівноваженість, професійний оптимізм, холонокровність, відданість професії, спостережливість, точність. До четвертої групи професійних якостей входять: працьовитість, прагнення до освоєння професії, почуття обов'язку, актуальність, ерудиція, комунікабельність. Без виховання і розвитку цих якостей, особливо загальносоціальних, військовослужбовець не може оволодіти необхідним професіоналізмом. Ці якості в умовах військової служби розглядаються через призму функціональних обов'язків.

Наявність кожних професійних якостей у військовослужбовців визначається соціальною структурою самої особистості, яка у свою чергу залежить від диспозиційної системи (це система схильності до певного сприйняття умов професійної діяльності та до певної поведінки в цих умовах), яка містить: ціннісні орієнтації у сфері професійної діяльності; узагальнені соціальні установки з різних аспектів професійної діяльності; ситуативні установки як схильність до сприйняття їм поведінки в конкретній службовій ситуації.

Таким чином, розкрито сутність професіоналізму майбутніх фахівців цивільного захисту як системи професійних якостей. Виявлено, що професійний обов'язок є компонентом цієї системи та зовнішньою умовою впливу на виховання професійних якостей, яка діє на усіх стадіях навчально-виховного процесу.

Література:

1. Дем'янюк К. Д. Психологічні особливості формування професійної уяви у курсантів-прикордонників (на матеріалі засвоєння інженерно-технічних дисциплін) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. психол. наук : спец. 19.00.07 / К. Д. Дем'янюк. — Хмельницький, 2006. — 20 с.
2. Душков Б.А., Корольов А.В., Смирнов Б.А. Психология труда, профессиональной информационной и организационной деятельности / Под ред. Б.А. Душкова. - Г., 2005. — 344 с.
3. Дяченко В. І. Формування професійної усталеності курсантів вищих закладів освіти системи МВС : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Дяченко Василь Іванович. — О., 2000. — 230 с.
4. Зеер С.Ф. Психология профессий: Учебное пособие для студентов вузов. — М.: Академический проект; Фонд»Мир», 2005. — 388 с.
5. Зонь В. В. Виховання вольових якостей у курсантів вищих військових навчальних закладів : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / В. В. Зонь. — К., 2002. — 20 с.
6. Зорій Я. Б. Військово-патріотична підготовка майбутніх офіцерів запасу в умовах навчального процесу вищого навчального закладу : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / Я. Б. Зорій. — Вінниця, 2005. — 20 с.
7. Карпов А.В. Психология принятия управленческих решений/ Под ред. В.Д. Шарикова.- М.: Юристъ, 1998. — 296 с.
8. Козяр М. М. Екстремально-професійна підготовка до діяльності у надзвичайних ситуаціях : монографія / Михайло Михайлович Козяр. — Львів : Сполом, 2004. — 376 с.
9. Красильник Ю. С. Патріотичне виховання військовослужбовців Збройних Сил України засобами української етнопедагогіки : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / Ю. С. Красильник. — К., 2002. — 20 с.
10. Маркова А.К. Психология профессионализма. — М.: Знание, 1996.
11. Сегеда О. О. Психологічні особливості формування професійних якостей офіцерів-вихователів у процесі фахової підготовки : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. психол. наук : спец. 19.00.09 / О. О. Сегеда. —

Х., 2004. — 18 с.

12. Штефаніч Г. Г. Формування професійно-моральної стійкості у майбутніх офіцерів МВС України : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / Г. Г. Штефаніч. — Хмельницький, 2003. — 18 с.

13. Яворський С. Х. Підготовка курсантів навчальних закладів МВС до професійних дій у нетипових ситуаціях оперативно-службової діяльності : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / С. Х. Яворський. — О., 2004. — 21 с.

Проаналізовано особливості професійних якостей майбутніх фахівців цивільного захисту, які формуються у навчально-виховному процесі вищих навчальних закладів. Виявлено, що професійний обов'язок є компонентом професіоналізму та зовнішньою умовою впливу на виховання професійних якостей, яка діє на усіх стадіях навчально-виховного процесу.

Ключові слова: професійні якості, професійний обов'язок, професіоналізм, цивільний захист, майбутній фахівець цивільного захисту, навчально-виховний процес.

Проанализированы особенности профессиональных качеств будущих специалистов гражданской защиты, которые формируются в учебно-воспитательном процессе высших учебных заведений. Обнаружено, что профессиональный долг является компонентом профессионализма и внешним условием влияния на воспитание профессиональных качеств, действующем на всех стадиях учебно-воспитательного процесса.

Ключевые слова: профессиональные качества, профессиональный долг, профессионализм, гражданская защита, будущий специалист гражданской защиты, учебно-воспитательный процесс.

The features of professional qualities of future specialists of civil defence, which are formed in an educational process higher educational establishments, are analysed. It is exposed that a professional duty is the component of professionalism and external condition of influence on education of professional qualities, which operates on all stages of educational process.

Key words: professional qualities, professional duty, professionalism, civil defence, future specialist of civil defence, educational-educating process.

УДК 811. 111'243.001.76:378.147(045)

І.М. Ісакова
м. Хмельницький, Україна

SUGGESTOPEDIA-DE-SUGGESTOPEDIA — INNOVATIVE METHOD OF TEACHING ENGLISH IN THE MODERN WORLD

Suggestopedia is a dynamic and innovative teaching method that stems from a new vision of learning. Based on the most recent research on how our brains and memories work, this approach organizes material in special ways that the mind can remember spontaneously and then integrates this into what the learner already knows.

In Suggestopedia, the teacher is the architect of a highly stimulating, but psychologically safe, environment where students constantly surprise themselves by what they have been able to remember and use creatively. Material is assimilated before it is analyzed, much in the way that children naturally take in new situations. The emphasis is on the learning process: results — which are usually 2 to 3 times as fast as in conventional approaches — are regarded as «side effects» of a proper learning process. In fact, all language acquisition on this course will be part and parcel of learning how to learn.

In a rapidly changing world we have to make sure we use the most current ELT research, best teaching and learning technologies, most innovative methods and latest ideas to keep our teaching creative and our English courses relevant and interesting to our students.

Teachers' understanding of the principles of an innovation and their background training play a significant role in the degree of implementation of a curriculum innovation. A change in teachers' beliefs and understandings is an essential part of any educational innovation.

Innovative methods of teaching are a goal of many educators. Teaching students in ways that keep